

The Scope of Applying the Right to Be Forgotten in Cyberspace, Focusing on the European Court of Justice Jurisprudence

Ahmad Reza Towhidi *

Associate Professor of faculty of Law
of Qom university. Qom. Iran

Mohammad Ali Sharifikia

PhD. Student of Interbational Low of
faculty of Law of Qom university.
Qom. Iran

Extended Abstract

The right to be forgotten, which is the ability of the data subject to request the deletion of personal data related to him/her from the servers of cyberspace processors, has been respected as one of the most fundamental rights of cyberspace users in the European legal system. However, there are differences in legal documents and judicial procedures regarding the manner and scope of application of this right by this system. Therefore, after examining the European General Data Protection Regulation document, the judicial procedure of the European Court of Justice in two of the most important cases

* Corresponding Author: ar.tohidi@qom.ac.ir

How to Cite: Tohidi, A. R. and Sharifi Kia, M. A. (2024). The Scope of Applying the Right to Be Forgotten in Cyberspace, Focusing on the European Court of Justice Jurisprudence. *Private Law Research*, 12 (47), 229 -260.

Doi: 10.22054/jplr.2024.78232.281

related to the scope of application of this right, the following results are obtained:

- The right to be forgotten applies only to personal data and processors are not required to delete other data that do not have this feature.
- If personal data have been anonymized using technical methods and means, in such a way that the identity of the data subject can no longer be established using common and conventional methods and means, the right to be forgotten will not be possible.
- Despite the apparent similarity in the processing operations, the right to be forgotten should not be confused with the right to restrict access and processing, because the result of the first right is the complete deletion of the user's personal data from the processor's servers and all related third-party contractors and service providers, while the result of the second right is only the imposition of restrictions on the transfer and disclosure of personal data to processors and third-party contractors, and in this case, the personal data of individuals will still be in the possession of the primary processor.
- The case law of the European Court of Justice indicates that, despite the supremacy of European law over the national laws of the member states and the elimination of economic borders in this Union, the application of the General Data Protection Regulation in two important cases related to Google concerns the exercise of this right only in the cyberspace of the applicant's country of residence. In other words, despite the possibility of exercising cross-border jurisdiction by the European Court of Justice, which was previously mentioned, according to this judicial institution, it is possible for European users to enjoy this right only within the territory of their country of residence, and the Court has not extended the removal of links related to the data subjects to the entire geographical area of Europe or to the entire cyberspace of the world.
- It should be noted that while the Court in the two judgments of Gonzalez and the French Observer defines the geographical scope of

the right to be forgotten as the territory of the Member State of the Union, as was pointed out in the Pizczek case, it does not bind the Member States to issue a non-referral order on a global scale and, if the Member State observes the relevant considerations in order to protect the fundamental rights of the data subject, it has the right to take a decision on such a scale.

- From the Court's perspective, criteria such as the role of the data subject in social life, the nature of the data in question, and the balance of the data subject's fundamental rights to private life and the public right to access information should be taken into account when authorizing the issuance of a non-referral order, and these criteria also have a direct impact on the determination of the scope of the right to be forgotten by the courts of the Member States and the Union.

Finally, it seems that the European Court of Justice, regarding the scope of application of this right, first examines the mentioned criteria by considering the unique circumstances of each case and finally balances the individual's right to data protection and privacy against the public's right to freedom of access to information; then, if the fundamental right of the data subject to have a private life takes precedence over the public right to freedom of information and expression, it orders their deletion on various scales, whether regional or global, depending on the individual's social personality and the nature of the data. However, if all the conditions for deleting links related to the individual are not met, a non-referral order may not even be issued. Finally, given the importance of the General Regulation document in today's cyberspace, as well as the practice of the Union's supervisory institutions, including national supervisors, the European Data Protection Board, and the courts of the member states and the Union, in preventing access to user data and communication with official Union platforms, in addition to imposing heavy financial fines, as a result of non-compliance with the provisions of the said document and lack of coordination with Union laws, and also

considering the cross-border applicability of the provisions of the said document and the procedure that the Union has taken to maximally support this unique feature, it seems that all non-member countries (such as Iran) that intend to exchange information with Union member states, access the data of European citizens, or provide services within the Union should take the necessary measures to synchronize themselves with Union regulations and update their national data protection organizations and laws in this regard, so as to both benefit from the benefits of cooperation with global platforms and limit the application of foreign Union laws in their territory by formulating national laws.

Keywords: The right to be forgotten, Data subject, General Data Protection Regulations, Court of Justice of the European Union

محدوده اعمال حق بر فراموشی در فضای سایبر، با تمرکز بر رویه دیوان دادگستری اتحادیه اروپا

احمد رضا توحیدی * استادیار گروه حقوق، دانشگاه قم، قم، ایران

محمدعلی شریفی کیا دانشجوی دکتری حقوق بین الملل، دانشگاه قم، قم، ایران

چکیده

امروزه حق بر فراموشی یکی از مهم‌ترین حقوقی است که نظام‌های حقوقی گوناگون برای اشخاص موضوع داده در نظر گرفته‌اند. اگرچه در تعریف این حق، عموماً اشتراک زیادی بین متون حقوقی دول مختلف به چشم می‌خورد، لیکن در خصوص محدوده اعمال آن از سوی دولت‌ها همواره ابهامات و اختلافات زیادی وجود داشته است؛ بنابراین، پژوهش حاضر در تلاش است تا با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و کاربست روش تحلیلی و توصیفی، با نظر به رویه قضایی دیوان دادگستری اتحادیه اروپا به بررسی محدوده‌ای که این نهاد منطقه‌ای برای اعمال این حق در نظر گرفته، پردازد. در نهایت یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که علی‌رغم قابلیت اعمال آرای دیوان نسبت به کل قلمرو اتحادیه، مطابق نظر این نهاد قضایی، حق بر فراموشی صرفاً باید در محدوده کشور محل اقامت اصلی او اعمال شود و همچنین دیوان حذف پیوندهای مرتبط با وی را در قلمرو کل اروپا و یا مقیاس جهانی مجاز نمی‌داند، مگر در شرایطی که وابسته به معیارهایی مانند نقش فرد در زندگی اجتماعی، ماهیت خاص و حساس داده‌ها و اولویت داشتن حقوق اساسی وی برای داشتن زندگی خصوصی نسبت به حق عموم مردم در جهت دسترسی به اطلاعات او، محدوده‌ای وسیع‌تر (اعم از منطقه‌ای یا جهانی) برای اعمال این حق در نظر گرفته شود.

کلیدواژه‌ها: حق بر فراموشی، حقوق بشر، دیوان دادگستری اتحادیه اروپا، شخص موضوع داده، مقررات عمومی حفاظت از داده.

۱. مقدمه

امروزه باتوجه به فراگیری استفاده از خدمات و سرویس‌های اینترنتی و حجم وسیع داده‌های کاربران که همواره در فضای سایبر در حال پردازش و انتقال هست، حفاظت از این اطلاعات در گردش اکنون بیش از گذشته دارای اهمیت است. در میان داده‌های مختلفی که حاوی اطلاعاتی مرتبط با حریم خصوصی افراد است، احتمالاً یکی از مهم‌ترین نوع اطلاعات، داده‌های شخصی کاربران است که ویژگی منحصر به فرد این نوع از اطلاعات، قابلیت شناسایی اشخاص موضوع داده^۱ یا همان افرادی که داده‌ها مرتبط با آن‌هاست، می‌باشد.^۲

از طرفی همزمان با پیشرفت‌های تکنولوژی و گسترش خدمات سایبر، کشورهای جهان نیز دست به قاعده‌سازی در این زمینه زده و پیوسته در حال به‌روزرسانی قواعد مرتبط با حفاظت و حمایت از داده‌های شخصی کاربران هستند. سند مقررات عمومی اتحادیه اروپا در زمینه پردازش داده‌های شخصی که به‌روزترین سند اتحادیه در این زمینه است، دسته‌ای از حقوق اختصاصی را برای مالکان داده‌های شخصی در نظر گرفته، که حق برفراموش شدن نیز قسمی از این حقوق است. اصطلاح حق برفراموشی در علم تکنولوژی به همان معنای حق بر پاک کردن یا حذف اطلاعات مربوط به خود است، کما اینکه سند مقررات عمومی نیز چنین اصطلاحاتی را در کنار هم به کار برده است.

ماده ۱۷ این سند حق مذکور را چنین تعریف می‌کند: «شخص موضوع داده، باید حق پاک کردن داده‌های مربوط به خود را از اسرورهای کنترل‌گر داشته باشد و کنترل‌گر باید متعهد شود که بدون هیچ تأخیری، (در شرایطی که در ادامه به آن اشاره خواهد شد)، داده‌های شخصی را پاک کند». شرح مواد مقررات عمومی اتحادیه نیز در توضیح این حق، چنین شرح می‌دهد: «برای تقویت حق برفراموش شدن در محیط آنلاین، حق پاک کردن باید به گونه‌ای گسترش یابد که کنترل‌کننده‌ای که داده‌های شخصی را عمومی

۱. Data subject(s).

۲. شریفی کیا، محمدعلی، شعبانی جهرمی، فریده، (۱۴۰۱)، شرط شخصی تلقی شدن داده‌ها در فضای سایبر بررسی تطبیقی مقررات عمومی اروپایی حفاظت از داده و حقوق ایران، مجله علمی «حقوق خصوصی»، ۱۹(۱).

۳. Right to erasure (right to be forgotten).

کرده، موظف باشد به کنترل کنندگانی که در حال پردازش چنین داده‌های شخصی هستند، اطلاع دهد تا هرگونه پیوند یا کپی از آن داده‌های شخصی را پاک کنند.^۱

مفهومی که از متن سند مقررات عمومی اتحادیه برداشت می‌شود این است که، حق بر فراموشی در اصل حق مرتبط با اشخاص موضوع داده بوده و در صورت درخواست شخص مالک داده و وجود شرایط خاص، کنترل کنندگان و پردازشگران داده‌های شخصی باید، این داده‌ها را از سرورهای خود حذف کنند. در خصوص تاریخچه، مبانی و تعاریف مرتبط با این حق و همچنین رابطه حق بر فراموشی با حق بر آزادی بیان قبلاً پژوهش‌های خوبی در زبان فارسی صورت گرفته است؛^۲ لکن درباره نحوه اعمال این حق در فضای سایبر و رویه کشورهای مختلف و همچنین محدوده‌ای از فضای سایبر که این حق در آن اعمال می‌شود، کماکان خلأ زیادی به چشم می‌خورد.

برای مثال، پژوهشگران علم حقوق با مطالعه متن سند مقررات عمومی درمی‌یابند که در صورت درخواست شخص مالک داده، پردازشگران موظفند تا داده‌های مرتبط با آنان را حذف کنند، لکن این موضوع مشخص نشده است که در صورت تسلیم درخواست، پیوندهای مرتبط با داده‌های شخصی افراد در چه مقیاس و محدوده‌ای (اعم از منطقه‌ای یا جهانی) باید حذف شوند؟ و چه سازوکاری برای تشخیص این محدوده وجود دارد؟

فایده بحث حاضر جایی روشن می‌شود که پردازشگران و ارائه‌دهندگان خدمات فضای مجازی در کشورهای غیر عضو اتحادیه (نظیر ایران)، قصد ارائه خدمات را در مقیاس جهانی و یا به طور خاص به شهروندان اروپایی داشته باشند. در این صورت ایجاد هماهنگی در سیاست‌های عملیاتی پردازشگران با مفاد سند مقررات عمومی اتحادیه امری الزامی تلقی شده و آگاهی به محدوده اعمال این حق اشخاص موضوع داده، به منظور جلوگیری از اعمال جرمه و پرداخت خسارت‌های سنگین مالی طبق مقررات سند مذکور، حائز اهمیت خواهد بود.

^۱. <https://gdpr-info.eu/recitals/no-66>.

^۲. برای مطالعه بیشتر در این زمینه می‌توان به پژوهش‌های مشخص شده در بخش بعدی و یا پژوهش زیر مراجعه کرد: محمدعلی، قدمگاهی، (۱۴۰۰)، حق حفاظت از اطلاعات شخصی در فضای سایبر، با تأکید بر دستورالعمل حفاظت از داده‌های شخصی اتحادیه اروپا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق، دانشکده‌گان فارابی دانشگاه تهران.

از طرفی به نظرمی‌رسد در خصوص محدوده اعمال این حق شهروندان اروپایی چهار فرض متصور خواهد بود: حالت اول حذف داده‌های شخصی کاربران در محدوده جغرافیایی محل ثبت درخواست (شهر محل اقامت)، حالت دوم کشور محل اقامت، حالت سوم کل محدوده اتحادیه اروپا، و حالت چهارم حذف اطلاعات در مقیاس جهانی، که به جز حالت آخر که مساوی با حذف کامل اطلاعات از سرورهای پردازشگر است، سایر موارد با استفاده از عملیاتی فنی و متداول در فعالیتهای سایبری تحت عنوان محدودسازی جغرافیایی انجام پذیر است (که در ادامه به آن اشاره خواهد شد). از سوی دیگر باتوجه به شمول گستره اختیارات دیوان و همچنین سند مقررات عمومی به کل محدوده کشورهای عضو، فرضیه نویسندگان مبتنی بر این است که محدوده اعمال حق بر فراموشی کاربران نیز به وسعت جغرافیای کشورهای عضو (حالت سوم) است.

بنابراین نویسندگان این نوشتار برآنند تا با بررسی رویه قضایی اتحادیه اروپا روش عملی به موضع اجرا گذاشتن این حق و همچنین قلمرویی از فضای مجازی را مشخص کنند که باید داده‌های مرتبط با اشخاص در آن حذف شوند. برای نیل به این هدف نیز، ابتدا با بررسی حقوق اختصاصی اشخاص موضوع داده و ارتباط آن‌ها با روش اجرای این حق بحث خود را شروع کرده، پس از آن با تحلیل مهم‌ترین آرای دیوان دادگستری اتحادیه اروپا در این زمینه محدوده اعمال این حق را در فضای سایبری، مشخص می‌کنیم

۱. حقوق اختصاصی اشخاص موضوع داده در سند مقررات عمومی اتحادیه

فصل سوم سند مقررات عمومی اتحادیه در زمینه پردازش و انتقال داده‌های شخصی، حقوق ویژه‌ای را برای اشخاص موضوع داده در نظر گرفته است، از جمله حق بر شفافیت^۱، حق بر آگاهی^۲، حق بردسترس^۳، حق بر اصلاح^۴ و حق بر محدود ساختن دسترس و پردازش^۵،

۱. Geo Blocking.

۲. Regulation (EU) 2016/679, CHAPTER III- Rights of the data subject, article: 12.

۳. برای مطالعه بیشتر می‌توان به ماده ۱۴ سند مقررات عمومی مراجعه کرد.

۴. Ibid, article(s): 15 - 20.

۵. Ibid, article: 16.

۶. Ibid, article: 18.

که شرح آن‌ها در این مقال نمی‌گنجد. لیکن حق بر فراموشی (حق بر حذف) عبارت است از اینکه شخص موضوع داده هنگامی که، داده‌هایش دیگر برای رسیدن به اهداف پردازشی ضروری نباشند یا رضایت خود را پس‌بگیرد، یا به عملیات پردازشی اعتراض کند و یا وقتی که داده‌های مرتبط با او به‌طور غیرقانونی پردازش شده باشند، حق دارد حذف داده‌های مربوط به خود را از پردازشگر درخواست کند! البته، این تذکر لازم است که بر مفاد بالا استثنائاتی نیز وارد است، به این صورت که درخواست حذف شدن داده‌های شخصی، در زمانی که پیگیری‌های پردازشی برای تحقق مسائلی مانند: آزادی بیان، سازگاری با قوانین اتحادیه و حفظ منافع عمومی در زمینه‌های سلامت، تحقیقات علمی یا تاریخی و آماری و همچنین به‌منظور دفاع از یک ادعای قانونی، ضروری باشد، کأن لم یکن فرض خواهد شد.^۱

۲. گستره حق بر فراموشی در اتحادیه اروپا

پیشینه اصطلاح حق بر فراموشی را می‌توان در حقوق کیفری جست‌وجو کرد، آنجا که برای نخستین بار در اروپا تحت عنوان حق از خاطر زدایی معرفی گردید؛ به‌موجب این حق مرتکبین جرایم کیفری پس از گذشت مدت معینی از محکومیت خود فرصت داشتند تا سوابق کیفری محکومیت‌های سابق خود را به‌وسیله درخواستی که به دادگاه تسلیم می‌شد، مسدود کنند و بدین ترتیب اجازه دسترسی به این سوابق برای سایر ارگان‌های دولتی یا غیردولتی فراهم نمی‌شد؛ امتیازی که در حال حاضر نیز اکثر سیستم‌های حقوقی دنیا برای محکومانی که مسیر اصلاح و بازپروری را طی می‌کنند، قائل می‌شوند. لیکن مفهوم حق بر فراموشی در فضای سایبر، علی‌الخصوص نگاه اتحادیه به این مقوله، تفاوت‌های زیادی با دیدگاه حقوق کیفری داشته و پیچیدگی خاصی نیز دارد. در نگاه اول به بند یک ماده ۱۷ سند مقررات عمومی به نظر می‌رسد که شخص موضوع داده (مالک داده‌ها) حق

۱. Ibid, article: 17(1).

۲. Ibid, article: 17(3).

۳. The right to oblivion.

۴. زمانی، سیدقاسم؛ عطار، شیماء، (۱۳۹۵). «حقوق بشر و حق بر فراموش شدن در عصر فناوری‌های نوین اطلاعاتی»، مجله حقوقی بین‌المللی، ۳۳، (شماره ۵۵ پاییز - زمستان)، ۸۱-۱۰۸.

پاک کردن داده‌های مربوط به خود را دارد و کنترلگر نیز موظف است به چنین درخواستی (درخواست حذف داده‌ها) عمل کند. لیکن با تدقیق در متن سند مذکور درمی‌یابیم که گستره عمل به این اصل، شروط و استثنائاتی نیز دارد که در این بخش به آن‌ها اشاره مختصری می‌کنیم.

از طرفی شروطی که اتحادیه برای اعمال این حق در نظر گرفته است، به نوعی دو وجهی بوده و به رفتار شخص موضوع داده و کنترلگر توجه دارد؛ برای مثال، در صورتی که شخص موضوع داده رضایت خود را پس‌بگیرد، به پردازش داده‌ها اعتراض کند و یا داده‌های شخصی به صورت غیرقانونی پردازش شده باشند، کنترلگر باید بدون هیچ تأخیری داده‌ها را حذف کند که در این خصوص توجه به چند نکته حائز اهمیت است؛ اولین و مهم‌ترین شرط این است که از آنجایی که کل متن این سند حول محور داده‌های شخصی تنظیم شده و طبق تعریف معیار، داده شخصی به اطلاعاتی اطلاق می‌شود که توانایی شناسایی شخص مالک داده را با استفاده از ابزار و روش‌های معمول به دست دهد؛ در صورتی که کنترلگر به روشی بتواند انتساب داده‌ها به شخص موضوع داده را از بین برده و یا با استفاده از روشی نظیر مجهول‌سازی داده‌ها، توانایی شناسایی وی را با به کارگیری طرق معمول و متداول از سایر کاربران و کنترل‌کنندگان فعال در فضای سایبری سلب کند، چنین درخواستی دیگر موضوعیتی نخواهد داشت. دوم اینکه با به کار بردن این اصطلاحات (پس‌گرفتن رضایت و اعتراض به پردازش)، کنترلگر را موظف می‌کند تا طرق اعلام آن را پیش‌بینی کند و در اختیار کاربر قرار دهد، لذا روش اعلام بازپس‌گیری رضایت و اعتراض به پردازش باید قبل از اخذ رضایت به کاربران معرفی شود. سومین مورد مرتبط با وظیفه کنترلگر در خصوص حذف داده‌هایی است که برای دستیابی به اهداف اصلی جمع‌آوری و پردازش داده‌ها، ضرورتی ندارد، این بند از پردازنده می‌خواهد تا اولاً مازاد بر آنچه که برای اهداف پردازشی مورد نیاز است به جمع‌آوری داده نپردازد و ثانیاً لحظه‌ای که مقصود از گردآوری برخی داده‌ها حاصل شد و دیگر نگهداری بخشی از آن برای ادامه پردازش‌ها

۱. شریفی کیا، محمدعلی؛ شعبانی جهرمی، فریده، «شرط شخصی تلقی شدن داده‌ها در فضای سایبر بررسی تطبیقی مقررات عمومی اروپایی حفاظت از داده و حقوق ایران»، مجله علمی حقوق خصوصی، ۱۹(۱)، ۲۴۲.

الزامی نداشت، به صورت خودکار به حذف داده‌ها اقدام می‌کند و در این صورت، دیگر حتی نیازی به درخواست شخص موضوع داده نیز وجود ندارد.

از طرف دیگر استثنائات وارد شده بر این حق بیشتر ناظر بر حقوق اشخاص ثالث است، به گونه‌ای که طبق بند سوم این ماده، مقولاتی مانند احترام به آزادی بیان، هماهنگی با الزامات قانونی اتحادیه یا کشورهای عضو در جهت حفظ منافع عمومی یا عمل به وظایف نهادهای رسمی، حفظ منافع عمومی در حوزه سلامت، تحقیقات علمی و تاریخی و همچنین دفاع از ادعای قانونی افراد از حیطة شمول این اصل خارج شده و حتی قابلیت افشاسازی بر آن‌ها مترتب است؛ برای مثال اگر شخصی با بیماری خاص و ناشناخته‌ای به مراکز درمانی مراجعه کند و آن مرکز به جمع‌آوری داده‌های مرتبط با این بیماری در شخص مدنظر پردازد، درحالی که احتمال به خطر افتادن سلامت عامه مردم جامعه وجود داشته باشد، دیگر امکان پس‌گرفتن رضایت شخص موضوع داده و یا درخواست استفاده از این حق برای وی وجود نخواهد داشت و یا در حوزه دفاع از ادعای قانونی افراد رویه دولت‌های اروپایی حاکی از آن بوده است که در صورت بروز اختلافات مرتبط با انتشار داده‌های شخصی افراد ثالث، درخواست استفاده از این حق به وسیله شخص منتشرکننده رد خواهد شد. تقابل حق بر فراموشی و آزادی بیان نیز موضوع قابل تأملی است که در این مقاله مجالی برای بحث در مورد آن نیست!

۳. نقش آرای دیوان در تعیین قلمرو اعمال حق بر فراموشی

۱. در این مورد مقالات ارزشمندی به زبان فارسی موجود است که برای مطالعه بیشتر می‌توان به آن‌ها مراجعه کرد، مانند:

قبولی درافشان، سید محمد هادی؛ بختیاروند، مصطفی؛ آقامحمدی، اکرم. (۱۳۹۷). «حق فراموش شدن در ترازو: نیاز ناشی از فضای مجازی یا تهدیدی برای آزادی بیان؟!»، پژوهش حقوق عمومی، ۱۹(۵۸)، ۱۱۳-۱۳۵؛ اسلامی، رضا، فیضی، فریناز، (۱۳۹۵). «حق بر فراموش شدن و چالش‌های پیش روی آن»، مجله حقوقی دادگستری، ۸۰(۹۴)، ۴۷-۱۳؛

زمانی، سیدقاسم؛ عطاره، شیما. (۱۳۹۵). «حقوق بشر و حق بر فراموش شدن در عصر فناوری‌های نوین اطلاعاتی» مجله حقوقی بین‌المللی، ۳۳، (شماره ۵۵ پاییز - زمستان)، ۸۱-۱۰۸.

اهمیت مباحث فوق و آرای محاکم قضایی ملی یا منطقه‌ای، زمانی مشخص می‌شود که اجراکنندگان مقررات عمومی در کشورهای مختلف درخصوص چگونگی اعمال مفاد این سند دچار اختلاف شوند؛ برای مثال در این زمینه می‌توان به پرونده‌های مرتبط با شرکت گوگل و فیسبوک اشاره کرد. همان‌طور که در متن مقررات عمومی نیز به آن اشاره شده است و در ادامه نیز به این مقوله خواهیم پرداخت. تدوین‌کنندگان این سند، این حق را برای اشخاص موضوع داده در نظر گرفته‌اند و از پردازشگران نیز انتظار می‌رود در صورت تقاضای شخص موضوع داده اطلاعات مربوط به وی را از سرورهای خود حذف کنند.

لیکن باتوجه به اصول آزادی بیان و گردش آزاد اطلاعات که از فعالیت رسانه‌ها و پایگاه‌های خبری حمایت می‌کنند، این سؤال مطرح می‌شود در صورتی که شخص موضوع داده یا به عبارت دیگر، همان فردی که اطلاعات مربوط به اوست، درخواست حذف اطلاعات شخصی خود را به پردازشگر یا کنترل‌کننده اعلام کند (حال چه مستقیماً و چه از طریق مقام ناظر حفاظت از داده ملی)؛ عملیات حذف داده‌های شخصی باید در چه مقیاس و وسعتی صورت پذیرد؟ و چه معیاری برای تعیین محدوده اعمال این حق وجود دارد؟ لذا، برای یافتن پاسخ پرسش مذکور در محدوده مورد نظر پژوهش، به مهم‌ترین پرونده‌های دیوان دادگستری اروپا در این زمینه نگاهی می‌کنیم.

۱,۴. پرونده ماریو گونزالز و آژانس حفاظت از داده اسپانیا علیه شرکت گوگل اسپانیا

ماریو کوستجا گونزالز که یک تبعه اسپانیایی است، در تاریخ ۵ مارس ۲۰۱۰، شکایتی را علیه روزنامه‌ای اسپانیایی به نام (لاونگاردیا) که با تیراژ بالا به‌ویژه در منطقه کاتالونیا^۳ اسپانیا منتشر می‌شود، نزد مقام ناظر حفاظت از داده اسپانیا^۴ مطرح کرد. این شکایت که دو بخش داشت، قسمت اول مربوط به این روزنامه می‌شد، و این مسئله که هنگامی کاربری

۱. Mario Costeja González.

۲. La Vanguardia Ediciones.

۳. Catalonia (Spain).

۴. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD).

در فضای اینترنت و موتور جست و جوی گوگل نام وی را جست و جو می کرد، پیوندهایی در دو صفحه از این روزنامه دریافت می کرد، که مربوط به مزایده خانه گونزالز به دلیل ناتوانی او در بازپرداخت بدهی های مرتبط با آن ملک می شد.^۱

در نتیجه در بخش اول این شکایت آقای گونزالز درخواست کرده بود تا صفحات مربوط به ایشان در آن روزنامه حذف شود یا تغییر یابد تا داده های شخصی مربوط به وی دیگر نمایان نشوند. چرا که بنا به ادعای وی مسائل مربوط به بدهی هایش چندین سال است که حل شده و او در نهایت موفق به پرداخت بدهی ها شده و خانه را مجدداً تصاحب کرده است و موجودیت این داده ها به کسب و کار و حیثیت ایشان صدمه وارد می کند.^۲ در قسمت دوم نیز او درخواست کرد که شرکت گوگل اسپانیا یا شرکت مادر آن در ایالات متحده (گوگل)، ملزم به حذف یا پنهان کردن داده های شخصی مربوط به او شوند، تا دیگر در نتایج جست و جوی کاربران اینترنتی گنجانده نشوند و در پیوندهای مرتبط با آن روزنامه ظاهر نگردند.^۳

مقام ناظر اسپانیا در ردّ قسمت اول شکایت ایشان چنین استدلال کرد که، انتشار اطلاعات مورد بحث از سوی روزنامه مذکور توجیه قانونی داشته و در راستای عمل به وظایف ذاتی آن روزنامه و همچنین به دستور وزارت کار و امور اجتماعی اسپانیا و به منظور تضمین بیشتر شدن شرکت کنندگان در مزایده، بوده است.^۴ لیکن در خصوص بخش دوم این شکایت که علیه شرکت گوگل اسپانیا مطرح شده بود، از نظر مقام ناظر مورد تأیید قرار گرفت، چرا که به عقیده وی اپراتورهای موتورهای جست و جو^۵ مشمول قانون حفاظت از

۱. Mario Costeja González, ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber), JUDGMENT OF 13. 5. 2014 — CASE C-131/12 GOOGLE SPAIN AND GOOGLE, (Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González), para: 14.

همچنین قابل دسترس در آدرس زیر:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131>.

۲. Ibid, para: 15.

۳. Ibid.

۴. Ibid, para: 16.

۵. Operators of search engines.

داده‌ها هستند، زیرا آن‌ها پردازش داده‌ها را انجام می‌دهند و در قبال این عمل مسئولیت دارند، همچنین آن‌ها به‌عنوان واسطه در جامعه اطلاعاتی امروزی عمل می‌کنند. لذا، اگر حذف کردن یا ممنوعیت دسترسی به اطلاعات مربوط به اشخاص حقیقی می‌تواند به حفظ حیثیت و حقوق اساسی آنان کمک کند، بدیهی است که این امر باید صورت پذیرد.^۱

بدین ترتیب شرکت گوگل اسپانیا و شرکت مادر آن علیه این تصمیم در دادگاه عالی اسپانیا^۲ به‌صورت جداگانه دعاوی متقابلی مطرح کردند، که پس از ایراد سؤالاتی درخصوص تفسیر راهنمای ۱۹۹۵ به‌وسیله این شرکت، دادگاه عالی اسپانیا تصمیم گرفت، رسیدگی به پرونده را معلق سازد و ادامه رسیدگی‌ها را منوط به دریافت پاسخ پرسش‌ها و تفاسیر مرتبط با پرونده از دیوان دادگستری اروپا کند.^۳

دیوان نیز در رأی نهایی خود و در تفسیری که از راهنمای ۱۹۹۵ ارائه می‌دهد، چنین توضیح می‌دهد که، اولاً درمورد حمایت از افراد درارتباط با پردازش داده‌های شخصی و جابه‌جایی آزادانه این داده‌ها، به این معنا که فعالیت یک موتور جست‌وجو شامل یافتن اطلاعات منتشرشده یا قرارداده‌شده در اینترنت ازسوی اشخاص ثالث، فهرست‌بندی کردن و دسته‌بندی خودکار این داده‌ها، ذخیره موقت آن‌ها و درنهایت در دسترس قرار دادن این اطلاعات به کاربران اینترنت به‌خودی‌خود پردازش اطلاعات محسوب می‌شود؛ لذا، اگر این اطلاعات حاوی داده‌های شخصی باشند، اپراتور موتور جست‌وجو باید یک کنترل‌کننده در نظر گرفته شود و مسئولیت حفظ داده‌های شخصی را برعهده داشته باشد. ثانیاً شخص موضوع داده این حق را دارد که درخواست کند داده‌های شخصی مربوط به نام وی در حال حاضر، دیگر نباید به او مرتبط شوند، لذا اگر ازطرفی این مرتبط‌سازی موجب آسیب رسیدن (به هر نحوی) به شخص موضوع داده شود و ازطرف دیگر این درخواست وی ضرری به منافع عمومی جامعه وارد نسازد، این درخواست و حق وی براساس حقوق اساسی شخص موضوع داده و همچنین با توجه به مواد ۷ و ۸ منشور نه تنها بر

۱. Ibid, para: 17.

۲. the Audiencia Nacional de España.

۳. Ibid, para: 18.

حقوق اقتصادی اپراتور و موتور جست و جو، بلکه بر منافع عموم مردم برای دسترسی به آن اطلاعات غلبه دارد!

در نتیجه پس از این اعلام نظر، دادگاه عالی اسپانیا در رأی نهایی خود از شرکت گوگل اسپانیا خواست تا پیوندهای مرتبط با داده‌های شخصی گونزالز، بنا به درخواست قانونی وی دیگر قابل دسترسی در موتورهای جست و جوی آن شرکت نباشند، که پس از اعلام نتیجه این پرونده در رسانه‌ها، بسیاری از اشخاص حقیقی دیگر خواستار حذف داده‌های شخصی مربوط به خود از سرورهای این شرکت شدند.

۲.۴. پرونده شرکت گوگل علیه ناظر حفاظت از داده فرانسه

مقام ناظر حفاظت از داده فرانسه در تاریخ ۲۱ می ۲۰۱۵ طی یک دستور رسمی به شرکت گوگل اعلام کرد که هنگام دریافت درخواست از یک شخص حقیقی، باید تمامی پیوندهای مرتبط با نام آن شخص را از موتورهای جست و جوی خود حذف کند. اما، شرکت گوگل با خودداری از عمل به این اعلامیه رسمی، صرفاً اقدام به حذف پیوندهای مرتبط با آن نام از موتورهای جست و جوی حاضر در کشورهای عضو اتحادیه نمود. در این خصوص مقام ناظر فرانسه نیز از پذیرفتن پیشنهاد مسدود کردن جغرافیایی^۳ گوگل،^۴ پس از انقضای تاریخ اعلامیه رسمی آن نهاد، سرباز زد و آن را نپذیرفت. در نتیجه پس از آن مقام ناظر فرانسوی جریمه‌ای معادل ۱۰۰ هزار یورو برای این شرکت تعیین کرد و به اطلاع

۱. Ibid, para: 100.

۲. the Commission nationale de l'informatique et des libertés, French Data Protection Authority, (the CNIL).

۳. Geo-blocking.

۴. روندی که طی آن فقط کاربرانی که در کشور محل زندگی شخص موضوع داده زندگی می کنند (صرف نظر از اینکه از چه موتور جست و جویی استفاده می کنند)، قابلیت دسترسی به پیوندهای مرتبط با نام وی را نداشته باشند.

عموم رساند که پس از آن نماینده این شرکت به شورای ایالتی فرانسه درخواست تجدید نظرخواهی داد. از آنجایی که شورا خاطر نشان می‌کند که پردازش داده‌های شخصی که به وسیله موتور جست‌وجوی گوگل انجام می‌شود، با توجه به فعالیت‌های تبلیغی و فروش فضای تبلیغاتی که در فرانسه صورت می‌پذیرد در محدوده قانون ۶ ژانویه ۱۹۷۸ این کشور قرار می‌گیرد، شرکت مذکور نیز ملزم به تبعیت از آن است.^۱ شورای ایالتی فرانسه در این خصوص به پشتیبانی از نظر ناظر حفاظت از داده فرانسه می‌پردازد و به موجب نظر نهایی شورا، نتیجه مطلوب شرکت گوگل حاصل نمی‌گردد، و سرانجام از دیوان دادگستری اروپا درخواست می‌شود که نظر تفسیری در این خصوص ارائه دهد.^۲

نماینده گوگل در برابر شورا چنین دلیل می‌آورد که جرمه اعمال شده در نتیجه تفسیر نادرست شورا از قانون ۱۹۷۸ و همچنین به کاربردن ماده ۱۴ راهنمای ۱۹۹۵^۳ در استدلال خود، می‌باشد؛ زیرا درست است که دادگاه براساس همین ماده در پرونده گوگل اسپانیا که سابقاً به آن اشاره شد، حق عدم ارجاع^۴ (یا حذف فهرست) را به رسمیت می‌شناسد، اما، این حق لزوماً مستلزم حذف پیوندهای مورد بحث، بدون محدودیت جغرافیایی و از همه موتورهای جست‌وجوی گوگل نمی‌شود، از طرف دیگر نیز شورا با اتخاذ چنین تفسیری، اصول ادب و عدم مداخله را که از سوی حقوق بین‌الملل عمومی به رسمیت شناخته

۱. ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber), JUDGMENT OF 24. 9. ۲۰۱۹ □ □□□□ □-۵۰۷/۱۷, □□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□ □□ □□-REFERENCING), (Google LLC, successor in law to Google Inc. v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)), para(s): 30-36;

همچنین قابل دسترس در آدرس زیر:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62017CJ0507>.

۲. the Conseil d'État (Council of State, France).

۳. Ibid, para: 35.

۴. Ibid, para(s): 1-2.

۵. ماده ۱۴ راهنمای ۱۹۹۵، در خصوص حق اعتراض شخص موضوع داده نسبت به پردازش و کنترل داده‌های شخصی خود.

۶. Right to de-referencing (de-listing).

شده است، نادیده گرفته و به طور نامتناسبی آزادی بیان، اطلاعات، ارتباطات و مطبوعات تضمین شده را به ویژه در ماده ۱۱ منشور اروپا نقض کرده است!^۱ دیوان نیز در نهایت با پذیرفتن استدلال‌های شرکت گوگل، چنین رأیی صادر می‌کند که، به موجب لازم‌الاجرا بودن مقررات عمومی در حال حاضر و لغوشدن راهنمای ۱۹۹۵، و همچنین با در نظر گرفتن ماده ۱۷ دستورالعمل فوق،^۲ در صورتی که اپراتوری درخواست لغو ارجاع از سوی شخص حقیقی موضوع داده دریافت کند، ملزم به انجام آن عدم ارجاع در تمام نسخه‌های موتورهای جست‌وجوی خود نیست و این عدم ارجاع صرفاً باید با روش‌های کاربردی مورد تأیید خود اپراتور، در نسخه‌های مربوط به کشورهای عضو صورت پذیرد.^۳

از سری نکات قابل توجه در این پرونده می‌توان به موارد ذیل‌الذکر اشاره کرد: اولاً، اعطای آزادی عمل به اپراتورهای خدمات اینترنتی در خارج از محدوده سرزمینی اتحادیه، آنجا که حق حذف اطلاعات مربوط به شخص حقیقی موضوع داده تنها در سرورهای کشورهای عضو مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ و ثانیاً، درجایی که این محکمه اروپایی در بررسی استدلال‌های حقوقی شرکتی با تابعیت خارج از اتحادیه اروپا در مقابل مقامات نظارتی کشورهای عضو نظیر فرانسه حق را به این شرکت داده و عملاً در راستای اجرای عدالت گام برمی‌دارد. همچنین از طرف دیگر در مقام صدور رأی علی‌رغم اینکه به استدلالات مقام فرانسوی و قانون فرانسه توجه می‌کند، سرانجام و در رأی نهایی به مقررات اروپایی نظیر مقررات عمومی (که از نظر نگارندگان نوعاً مقررات بالادستی محسوب می‌شوند) ارجاع می‌دهد، و رأی نهایی خود را بر آن مبنا انشا می‌کند.

۳,۴. پرونده اوا جی پیزچک علیه فیسبوک

۱. Ibid, para: 38.

۲. ماده ۱۷ مقررات عمومی حفاظت از داده، در خصوص حق شخص موضوع داده نسبت به پاک کردن (یا فراموش شدن) داده‌های شخصی خود.

۳. Ibid, para: 74.

۴. Ibid, para(s): 28-29.

درحالی که به نظر می‌رسید دیوان در پرونده شرکت گوگل علیه ناظر حفاظت ازداده فرانسه، حدومرز مشخصی در برابر اثرات فرامرزی حق بر فراموشی قائل شده باشد، رأی این نهاد قضایی در پرونده پیزچک علیه فیسبوک که در اکتبر ۲۰۱۹ صادر شد، رویه قبلی را به نحوی متعادل ساخت. اگرچه این قضیه به صراحت مرتبط با اعمال حق بر فراموشی شخص موضوع داده نبود، لیکن با مشکلی مشابه سروکار داشت. پرسش اصلی در پرونده مذکور این بود که آیا می‌توان یک پلتفرم دیجیتال را مجبور به حذف محتوای توهین آمیز نسبت به شخص موضوع داده، در مقیاس جهانی کرد؟^۱

خانم پیزچک یک سیاستمدار اتریشی بود که حکم دادگاه داخلی در مورد حذف عبارات توهین آمیز نسبت به خود را در فیسبوک دریافت کرده بود، لیکن پردازشگر مذکور صرفاً دسترسی به محتوایی را که در اتریش منتشر می‌شد، غیرفعال کرد و در نتیجه باعث شد تا پیزچک به علت نقض قوانین حفاظت از داده اروپا به دیوان عالی اتریش شکایت کند و این نهاد قضایی نیز از دیوان دادگستری اروپا درخواست اظهار نظر کرد. دیوان در قضاوت نهایی خود پس از بحث در مورد تعهدات ارائه دهنده خدمات دیجیتال تحت دستورالعمل تجارت الکترونیک،^۲ این مسئله را بررسی کرد که آیا قوانین اتحادیه هرگونه محدودیتی از جمله محدودیت سرزمینی، در محدوده اقداماتی که کشورهای عضو حق اتخاذ آن را در رابطه با خدمات جامعه اطلاعاتی دارند، اعمال می‌کند؟ و در نهایت رأی بر این داد که قوانین اتحادیه این قبیل اقدامات و دستورات را از تولید اثرات جهانی منع نمی‌سازد.^۳

البته، دیوان ضمن انشای این رأی هشدار داد که باتوجه به بعد جهانی تجارت الکترونیک، قانونگذار اتحادیه قبلاً اطمینان حاصل کرده است که قوانین آن در زمینه مورد بحث با قوانین قابل اجرا در سطح بین‌المللی سازگار است و بنابراین این برعهده کشورهای

۱. ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Third Chamber) of 3 October 2019, Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Limited, Case C-18/18. Available at:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62018CJ0018&qid=1722456336730>.

۲. Directive on electronic commerce, 2000/31/EC OJ 2000 L 178/1.

۳. ECJ, Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Limited, para: 50.

عضو است هنگام اتخاذ تصمیماتی که اثرات جهانی دارند، آن قوانین را در نظر بگیرند! سرانجام نتیجه رأی دیوان این بود که در را به روی محاکم اتریش برای تحمیل تعهدات جهانی به فیسبوک، در راستای حذف اطلاعات موضوع حکم ویا مسدود کردن دسترسی به آن اطلاعات در سراسر جهان، باز کرد.^۱

۴,۴. پرونده اداره مدیریت شهری اوجپست علیه مقام ناظر حفاظت از داده مجارستان

اداره مدیریت شهری اوجپست در فوریه سال ۲۰۲۰ تصمیم گرفت از شهروندانی که تحت تأثیر بیماری کرونا قرار گرفته بودند، حمایت مالی کند، و اطلاعات مذکور را از وزارت خزانه‌داری مجارستان و دفتر دولتی منطقه چهار بوداپست^۲ دریافت کرد.^۳ متعاقب این عمل، مقام ناظر مجارستان به وسیله گزارشی از این روند مطلع شد و پس از مدتی دستور حذف داده‌های شخصی افراد را صادر کرد و دو نهاد فراهم‌کننده اطلاعات را نیز جریمه نقدی کرد.^۴ در نتیجه دولت محلی اوجپست با این استدلال که مقام ناظر بدون درخواست اشخاص حقیقی، اختیاری مبنی بر درخواست حذف داده‌های شخصی افراد ندارد، این تصمیم را نزد دادگاه قانون اساسی مجارستان^۵ به چالش کشید و دادگاه مذکور نیز از دیوان نظریه مشورتی درخواست کرد.^۶ پرسش‌های مطرح شده از سوی دادگاه قانون اساسی مرتبط با حدود اختیارات مقام ناظر ملی در صدور دستور حذف داده‌های شخصی (آن‌هم

۱. Ibid, para: 52.

۲. Ibid, para: 53.

۳. Újpest.

۴. Budapest Főváros Kormányhivatala IV. Kerületi Hivatala.

۵. ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Fifth Chamber) of 14 March 2024, (Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatala v Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság), Case C-46/23, para(s): 13-15.

۶. Ibid, para(s): 16-17.

۷. the Alkotmánybíróság.

۸. Ibid, para: 18.

بدون درخواست اولیه اشخاص حقیقی و درشرایطی که داده‌ها از خود اشخاص موضوع داده جمع‌آوری نشده) بودند.^۱

دیوان نیز در پاسخ به سؤالات مطرح‌شده دادگاه قانون اساسی مجارستان چنین پاسخ داد که اولاً، مقام ناظر ملی حق دارد از اختیارات خود در راستای صدور دستور حذف داده‌های شخصی کاربران حتی درشرایطی که اشخاص موضوع داده چنین درخواستی را مطرح نکرده باشند، استفاده کند. ثانیاً، اختیارات مقام ناظر ملی در جهت صدور دستور حذف داده‌ها در هر دو حالت اعم از اینکه داده‌ها از خود موضوع داده جمع‌آوری شده باشند و یا از منابع و مراجع دیگر، قابل اعمال است.^۲

در جریان این پرونده دیوان علاوه بر صحه گذاشتن بر عملکرد مقام ناظر مجارستان، به تبیین اختیارات این مقام در خصوص محافظت از داده‌های کاربران، حتی بدون اطلاع و درخواست آن‌ها می‌پردازد. بدیهی است که برآیند این تصمیم دیوان در کنار تصمیماتی که سابقاً به آن‌ها اشاره شد، می‌تواند زمینه‌ساز اقدام ناظران ملی در عرصه‌های فراملی و فرامرزی برای محافظت از داده‌های کاربران باشد.

۴. شروط متأثر بر محدوده اعمال حق بر فراموشی

پس از صدور رأی دیوان در پرونده ماریو گونزالز علیه گوگل، گروه کاری ماده ۲۹ اتحادیه اروپا، دستورالعملی را در خصوص نحوه اجرای حکم مذکور در ۲۶ نوامبر ۲۰۱۴ صادر کرد. دستورالعمل مورد اشاره ۱۳ معیار برای مقامات ناظر حفاظت از داده کشورهای عضو مشخص می‌کند تا در زمان رسیدگی به شکایات کاربران (به صورت موردی) مد نظر قرار گیرند.^۳ در این زمینه ناظر باید اطمینان حاصل کند که اطلاعات مورد بحث، مرتبط با یک شخص حقیقی بوده و در نتیجه جست‌وجوی نام او یافت می‌شود؛ مشروط بر اینکه

۱. Ibid, para: 24.

۲. Ibid, para: 54.

۳. GUIDELINES ON THE IMPLEMENTATION OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION JUDGMENT ON “GOOGLE SPAIN AND INC V. AGENCIA ESPAÑOLA DE PROTECCIÓN DE DATOS (AEPD) AND MARIO COSTEJA GONZÁLEZ” C-131/12, Adopted on 26 November 2014.

۴. Ibid, Criteria No. 1.

شخص موضوع داده در زندگی خود دارای نقش اجتماعی باشد.^۱ سن شخص موضوع داده از دیگر فاکتورهای اساسی به شمار می‌رود و اگر کاربر نابالغ باشد، ناظر اختیار بیشتری در صدور دستور عدم ارجاع دارد.^۲

ارزیابی بعدی در خصوص کم و کیف داده‌هاست که ناظر باید صحت، ارتباط، به روز بودن و حدود در دسترس بودن بیش از اندازه ضروری آن‌ها را، بررسی کند.^۳ انتشار اطلاعات حساس و یا داده‌هایی که موضوع داده را در معرض خطر قرار می‌دهند، احتمال مداخله ناظر را در صورت رد درخواست عدم ارجاع از سوی پردازشگر بیشتر می‌کند.^۴ در نهایت، این سند لغو رضایت به وسیله موضوع داده و ماهیت داده، نظیر داده‌های مرتبط با جرایم کیفی که از اقبال عمومی زیادی برخوردارند، انتشار داده‌ها با اهداف ژورنالیستی و قدرت و تعهد قانونی ناشر را به منظور در دسترس قرار دادن داده‌های شخصی برای عموم، از موارد حائز اهمیت برای انجام وظایف ناظر معرفی می‌کند.^۵

طبق نظر گروه کاری این معیارها باید، یک ابزار کاری انعطاف‌پذیر در نظر گرفته شده و همه درخواست‌های عدم ارجاع لازم است به صورت موردی و با در نظر گرفتن حقایق واقعی ارزیابی شوند. مختصراً می‌توان گفت هدف از ارائه این معیارها ارزیابی کامل منافع مختلف شخص موضوع داده و سایر کاربران، قبل از صدور دستور عدم ارجاع بوده و همان طور که در مثال‌های فوق دیدیم، تأثیر بسزایی بر وسعت محدوده اعمال این حق دارند.^۶ در نهایت، تدقیق در متن آرای فوق‌الذکر و دستورالعمل گروه کاری ماده ۲۹، این نتیجه حاصل می‌شود که دیوان همواره سه ملاک و معیار مهم در جهت تشخیص قلمروی اعمال حق بر فراموشی داشته است. اول نقشی که فرد در زندگی اجتماعی دارد، دوم موازنه‌ای که

۱. Ibid, Criteria No. 2.

۲. Ibid, Criteria No. 3.

۳. Ibid, Criteria Nos. 4,5.

۴. Ibid, Criteria Nos. 6,7,8,9.

۵. Ibid, Criteria Nos. 10,11,12,13.

۶. سند مذکور در سال‌های بعد از سوی هیئت حفاظت از داده اتحادیه اروپا (European Data Protection

Board)، مورد بازنگری قرار گرفت. برای مطالعه بیشتر در این زمینه می‌توان به آدرس زیر مراجعه کرد:
<https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/667236/e>.

باید بین حق فرد بر زندگی خصوصی و حق عموم نسبت به دسترسی اطلاعات برقرار شود، و سوم ماهیت داده‌های مورد بحث. دستورالعمل ذکر شده در توضیح این معیارها چنین اشاره دارد؛ اولاً، شخصیت‌های عمومی^۱ را افرادی می‌داند که به دلیل مشغله و تعهدات خود در معرض توجه رسانه هستند.^۲ ثانیاً، داده‌های حساس را که تحت عنوان دسته‌های خاص داده طبقه‌بندی می‌شوند، حائز اهمیت بیشتری در مقایسه با داده‌های عادی تلقی می‌کند و در صورت رد درخواست عدم ارجاع، از ناظران ملی می‌خواهد تا با دقت بیشتری مسئله را بررسی کنند.^۳ و ثالثاً، در صورتی که داده‌ها تأثیر منفی نامتناسبی بر موضوع داده داشته باشند، در حالی که منافع عمومی گسترده‌تری برای دسترسی به اطلاعات وجود نداشته باشد، اولویت را به محافظت از زندگی خصوصی موضوع داده می‌دهد.^۴

به بیان دیگر دیوان در زمینه مشخص کردن محدوده‌ای که حق بر فراموشی باید در آن اجرا شود؛ ابتدا با در نظر گرفتن شرایط منحصر به فرد هر پرونده، معیارهای اشاره شده را بررسی می‌کند و در نهایت، به موازنه حق شخص نسبت به حفاظت از داده و حریم خصوصی‌اش در برابر حق عموم نسبت به آزادی دسترسی به اطلاعات می‌پردازد؛ آنگاه اگر حقوق اساسی موضوع داده برای داشتن زندگی خصوصی نسبت به حق عموم در زمینه‌های آزادی انتقال اطلاعات و بیان اولویت داشت، بنابه شخصیت اجتماعی فرد و ماهیت داده‌ها، به حذف آن‌ها در مقیاس‌های مختلف، اعم از منطقه‌ای یا جهانی حکم می‌دهد، لیکن اگر مجموع شرایط برای حذف پیوندهای مرتبط با شخص فراهم نباشد، حتی ممکن است دستور عدم ارجاع نیز صادر نشود.

۵. رویه مشابه دادگاه اروپایی حقوق بشر

۱. افرادی که در زندگی اجتماعی نقش ایفا می‌کنند (Public Figures).

۲. GUIDELINES ON THE IMPLEMENTATION OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION JUDGMENT ON “GOOGLE SPAIN AND INC V. AGENCIA ESPAÑOLA DE PROTECCIÓN DE DATOS (AEPD) AND MARIO COSTEJA GONZÁLEZ” C-131/12, Criteria No. 2.

۳. Ibid, Criteria No. 6.

۴. Ibid, Criteria No. 8.

در پایان می‌توان اشاره کرد که همین منطق دیوان دادگستری در رویه دادگاه اروپایی حقوق بشر نیز دیده می‌شود؛ برای مثال می‌توان، پرونده‌های اکسل اسپرینگر علیه آلمان، بیانکاری علیه ایتالیا و هارباين علیه بلژیک را ذکر کرد آنجا که:

- در پرونده اول دادگاه داخلی در خصوص شکایت بازیگری معروف از یک روزنامه کثیرالانتشار برای حذف داده‌های مجازی مرتبط با محکومیت سابق وی به استفاده از مواد مخدر، روزنامه را محکوم به پرداخت غرامت می‌کند؛ لیکن دادگاه اروپایی چنین استدلال می‌کند که با توجه به ماهیت جرم ارتكابی او، میزان شهرت وی در میان مردم، شرایط دستگیریش وصحت اطلاعات منتشرشده؛ ادله کافی برای حفظ گمنامی وی از طریق اعمال این حق وجود ندارد. و لذا، به استناد تخطی از ماده ۱۰ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر دولت را محکوم به پرداخت غرامت به رسانه مذکور کرد!

- در پرونده دوم دادگاه داخلی در خصوص شکایت مالک چند رستوران معروف از سردبیر روزنامه‌ای آنلاین مبنی بر انتشار اطلاعاتی در خصوص بروز درگیری‌های فیزیکی در رستوران خواهان و به وسیله وی، با توجه به درخواست رسمی او از دفتر روزنامه مبنی بر حذف اطلاعات مربوط به نام و کسب و کارش، و بی‌اعتنایی روزنامه به این درخواست، چنین استدلال کرد که در پرونده حاضر نیاز عموم به دسترسی اطلاعات برآورده شده و حداقل از زمان ارسال درخواست رسمی از سوی خواهان به دفتر روزنامه، دیگر پردازش داده‌های شخصی وی قانونی نبوده و نقض شهرت و حق بر زندگی خصوصی او است.

پس از مراجعه روزنامه به دادگاه اروپایی، محکمه پس از یادآوری پرونده‌های گونزالز و ناظر حفاظت از داده فرانسه و همچنین دستورالعمل گروه کاری، چنین استدلال می‌کند که براساس این آرا باید یک موازنه منصفانه مابین تمایل مشروع کاربران اینترنتی به دسترسی اطلاعات و حقوق اساسی موضوع داده برقرار شود. در پرونده حاضر نیز هیچ دلیلی مبنی بر اینکه محکمه داخلی این موازنه را رعایت نکرده وجود نداشته، لذا استدلال

۱. European Court of Human Rights, GRAND CHAMBER, (CASE OF AXEL SPRINGER AG v. GERMANY), 7 February 2012, para(s): 9-12, 107-108, 119.

دادگاه داخلی را پذیرفت و اعلام کرد هیچ‌گونه تخطی نسبت به ماده ۱۰ صورت نگرفته است.^۱

- در پرونده سوم دادگاه داخلی به یک روزنامه کثیرالانتشار دستور می‌دهد تا به استاد حق‌برفرااموشی، نسخه‌ای آنلاین از یک مقاله که نام کامل خواهان را مقصر در یک حادثه رانندگی در حالت مستی معرفی می‌کند، که به کشته شدن دو نفر و زخمی شدن چند نفر دیگر منجر گردید، گمنام کند؛ خواهان که پزشک نیز بوده و در زمان درخواست همچنان مشغول به فعالیت بوده است، بیم از دست دادن شغل و بیماران خود را داشته و این مسئله را در درخواست خود نیز مطرح کرده است. نماینده روزنامه نیز با استناد به ماده ۱۰ از اجرای حکم محکمه داخلی سرباز زده و پرونده را در دادگاه اروپایی مطرح می‌کند. در نتیجه، دادگاه اروپایی پس از اشاره به پرونده‌ها و دستورالعمل فوق‌الذکر، بر موازنه شرایط و شخصیت اجتماعی خواهان تأکید کرده و چنین استدلال می‌کند که از طرفی مقاله هیچ جنبه موضوعی، تاریخی یا علمی نداشته و از طرف دیگر خواهان فردی شناخته شده نیست، همچنین با توجه به مدت زمان زیادی که از انتشار نسخه اصلی گذشته است، محکمه داخلی به درستی و بادقت، حقوق موضوع داده و حق عموم را بالانس کرده و با ذکر این نکته که هیچ‌گونه تخطی نسبت به ماده ۱۰ صورت نگرفته، حکم آن را تأیید می‌کند.^۲

۶. دستاورد

در نهایت با توجه به مطالب بیان شده در این پژوهش چنین برداشت می‌شود: حق‌برفرااموشی که توانایی شخص موضوع داده نسبت به درخواست حذف داده‌های شخصی مرتبط با خود از سرورهای پردازشگران فضای سایبر است، یکی از اصلی‌ترین حقوق کاربران فضای مجازی است که در نظام حقوقی اروپا محترم شمرده شده است. لیکن، در خصوص نحوه و محدوده اعمال این حق به وسیله این سیستم اختلافاتی در اسناد حقوقی و رویه‌های قضایی مشاهده می‌شود. لذا، پس از تدقیق در سند مقررات عمومی حفاظت از داده اروپا، رویه

۱. European Court of Human Rights, First Section, (CASE OF BIANCARDI v. ITALY), 25 November 2021, para(s): 5-9, 13, 19, 21, 23, 27, 29, 70, 71.

۲. European Court of Human Rights, GRAND CHAMBER, (CASE OF HURBAIN v. BELGIUM), 4 July 2023, para(s): 12-16, 21, 71, 76-78, 134, 255-257.

قضایی دیوان دادگستری اروپا در دو مورد از مهم‌ترین پرونده‌های مرتبط با محدوده اعمال این حق، نتایج زیر حاصل می‌شود:

- حق برفراموشی صرفاً در خصوص داده‌های شخصی قابلیت اعمال دارد و پردازشگران ملزم به حذف سایر داده‌هایی که این ویژگی را ندارند، ملزم نیستند.

- اگر داده‌های شخصی با به‌کارگیری روش‌ها و ابزار فنی مجهول‌سازی شده باشند، به نحوی که دیگر با استفاده از روش‌ها و ابزار متداول و متعارف نتوان به هویت شخص موضوع داده دست پیدا کرد، امکان استفاده از حق برفراموشی وجود نخواهد داشت.

- علی‌رغم تشابه ظاهری در مرحله عملیات پردازشی، حق برفراموشی را نباید با حق بر محدود ساختن دسترسی و پردازش اشتباه گرفت، چرا که نتیجه حق اول حذف کامل داده‌های شخصی کاربر از سرورهای پردازشگر و تمامی پیمانکاران و خدمات‌دهندگان ثالث مرتبط با آن است، حال آنکه نتیجه حق دوم صرفاً اعمال محدودیت در انتقال و افشا سازی داده‌های شخصی نسبت به پردازشگران و پیمانکاران ثالث است، و در این حالت داده‌های شخصی افراد کماکان در اختیار پردازشگر اولیه خواهد بود

- رویه قضایی دیوان دادگستری اروپا حاکی از آن است که علی‌رغم جایگاه بالادستی قوانین اروپایی نسبت به قوانین ملی کشورهای عضو و همچنین قائل بودن به حذف مرز های اقتصادی در این اتحادیه، به‌کارگیری مقررات عمومی حفاظت از داده‌های شخصی اروپا در دو پرونده مهم مرتبط با شرکت گوگل، ناظر به اعمال این حق صرفاً در فضای سایبری کشور محل اقامت درخواست‌کننده است. به بیان دیگر با وجود امکان اعمال صلاحیت فرامرزی از سوی دیوان اروپا که قبلاً نیز به آن اشاره شد، طبق نظر این نهاد قضایی برخورداری کاربران اروپایی از این حق، تنها در محدوده کشور محل اقامتشان امکان‌پذیر است و دیوان در این خصوص حذف پیوندهای مرتبط با اشخاص موضوع داده را به کل محدوده جغرافیایی اروپا و یا به تمام فضای سایبری جهان تعمیم نداده است.

- این توضیح لازم است، درعین حال که دیوان در دو رأی گونزالز و ناظر فرانسه محدوده مورد نظر برای اعمال حق برفراموشی را، جغرافیای کشور عضو اتحادیه معرفی می‌کند، همان‌گونه که در پرونده پیزچک اشاره شد؛ دست دولت‌های عضو را برای صدور دستور عدم ارجاع در مقیاس جهانی نمی‌بندد و در صورتی که دولت عضو ملاحظات مربوطه را

در راستای حفاظت از حقوق اساسی موضوع داده رعایت کند، حق تصمیم‌گیری را در چنین مقیاسی دارد.

- از منظر دیوان معیارهایی از قبیل نقش موضوع داده در زندگی اجتماعی، ماهیت داده‌های مورد بحث و موازنه حقوق اساسی موضوع داده برای زندگی خصوصی و حقوق عموم مردم نسبت به دسترسی به اطلاعات، برای تجویز صدور دستور عدم ارجاع باید در نظر گرفته شوند و همین معیارها نیز تأثیر مستقیم بر تشخیص وسعت محدوده اعمال حق برفراموشی از سوی محاکم دول عضو و اتحادیه دارند.

در نهایت به نظر می‌رسد دیوان دادگستری اروپا در خصوص محدوده اعمال این حق، ابتدا با در نظر گرفتن شرایط منحصر به فرد هر پرونده، معیارهای اشاره شده را بررسی می‌کند و در انتها به موازنه حق شخص نسبت به حفاظت از داده و حریم خصوصی اش در برابر حق عموم نسبت به آزادی دسترسی به اطلاعات می‌پردازد؛ آنگاه اگر حقوق اساسی موضوع داده برای داشتن زندگی خصوصی نسبت به حق عموم در زمینه‌های آزادی انتقال اطلاعات و بیان اولویت داشته باشد، بنا به شخصیت اجتماعی فرد و ماهیت داده‌ها، به حذف آن‌ها در مقیاس‌های مختلف، اعم از منطقه‌ای یا جهانی حکم می‌دهد، لیکن اگر مجموع شرایط برای حذف پیوندهای مرتبط با شخص فراهم نباشد، حتی ممکن است دستور عدم ارجاع نیز صادر نشود. سرانجام نظریه اهمیت سند مقررات عمومی در فضای سایبری جهان امروز و همچنین رویه نهادهای نظارتی اتحادیه اعم از ناظران ملی، هیئت حفاظت از داده اروپا و محاکم کشورهای عضو و اتحادیه، در ممانعت از دسترسی به داده‌های کاربران و ارتباط با پلتفرم‌های رسمی اتحادیه، علاوه بر اعمال جریمه‌های مالی سنگین، در نتیجه عدم رعایت مفاد سند مذکور و ناهماهنگی با قوانین اتحادیه، همچنین با توجه به قابلیت اعمال فرامرزی مقررات سند مذکور و رویه‌ای که اتحادیه در جهت حمایت حداکثری از این ویژگی منحصر به فرد در پیش گرفته است، به نظر می‌رسد کلیه کشورهای غیر عضو (نظیر ایران) که قصد مبادله اطلاعات با کشورهای عضو اتحادیه، دسترسی به داده‌های شهروندان اروپا و یا ارائه خدمات را در محدوده اتحادیه دارند، باید در جهت همگام‌سازی خود با مقررات اتحادیه اقدامات لازم را به عمل آورند و سازمان‌ها و قوانین ملی حفاظت از داده خود را نیز در همین راستا به‌روز کنند تا در نتیجه، هم از مزایای همکاری

محدوده اعمال حق بر فراموشی در فضای سایبر، با تمرکز بر ... | توحیدی و شریفی کیا | ۲۵۵

با پلتفرم‌های جهانی بهره‌مند شوند و هم با تدوین قوانین ملی اعمال قوانین خارجی اتحادیه را در سرزمین خود محدود سازند.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Ahmad Reza Towhidi

<https://orcid.org/0000-0002-3852-0920>

Mohammad Ali

<https://orcid.org/0000-0001-7280-556X>

Sharifikia

منابع

اسلامی، رضا و فیضی، فریناز، «حق بر فراموش شدن و چالش های پیش روی آن»، نشریه حقوقی دادگستر، ۸۰ (۹۴)، (۱۳۹۵). <https://doi.org/10.22106/ijl.2016.21938>

زمانی، سیدقاسم و عطار، شیما، «حقوق بشر و حق بر فراموش شدن در عصر فناوری های نوین اطلاعاتی»، مجله حقوقی بین المللی ۳۳ (شماره ۵۵ (پاییز - زمستان)، (۱۳۹۵). <https://doi.org/10.22066/cilamag.2016.23525>

شریفی کیا، محمدعلی، حق حفاظت از اطلاعات شخصی در فضای سایبر، با تأکید بر دستورالعمل حفاظت از داده های شخصی اتحادیه اروپا، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق، (دانشکده گان فارابی، دانشگاه تهران، ۱۴۰۰)

شریفی کیا، محمدعلی و شعبانی جهرمی، فریده، «اعمال فراسرزمینی قانون اروپایی حفاظت از داده های شخصی در آمریکا»، پژوهش نامه ایرانی سیاست بین الملل، ۱۲ (۱)، (۱۴۰۲). <https://doi.org/10.22067/irlip.2023.76205.1267>

شریفی کیا، محمدعلی و شعبانی جهرمی، فریده، «شرط شخصی تلقی شدن داده ها در فضای سایبر بررسی تطبیقی مقررات عمومی اروپایی حفاظت از داده و حقوق ایران»، مجله علمی حقوق خصوصی، ۱۹ (۱)، (۱۴۰۱). <https://doi.org/10.22067/jolt.2022.341558.1007090>

غلامی، نبی اله و موذن زادگان، حسن علی، «حق بر فراموش شدن؛ از مفهوم شناسی تا چالش های فراروی آن»، حقوق اسلامی، ۱۴ (۵۴)، (۱۳۹۶).

قبولی درافشان، سید محمد هادی و دیگران، «حق فراموش شدن در ترازو: نیاز ناشی از فضای مجازی یا تهدیدی برای آزادی بیان؟!»، پژوهش حقوق عمومی، ۱۹(۵۸)، (۱۳۹۷).
<https://doi.org/10.22054/qjpl.2018.15394.1361>
هادی‌زاده، زهره، حق بر فراموش شدن، مصداقی جدید از حقوق بشر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق، (دانشگاه قم، ۱۳۹۵).

References into English

Abril, Patricia Sanchez and Lipton, Jacqueline D., *The Right to be Forgotten: Who Decides What the World Forgets?*, Kentucky Law Journal: Vol. 103: Iss. 3, 2014.

David, Erdos, *The 'right to be forgotten' beyond the EU: an analysis of wider G20 regulatory action and potential next steps*, Journal of Media Law, 2021. <https://doi.org/10.1080/17577632.2021.1884947>

ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber), JUDGMENT OF 13. 5. 2014 — CASE C-131/12 GOOGLE SPAIN AND GOOGLE, (Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González).

ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber), JUDGMENT OF 6. 10. 2015 — CASE C-362/14, (Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner).

ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber), JUDGMENT OF 24. 9. 2019 — CASE C-507/17, GOOGLE (TERRITORIAL SCOPE OF DE-REFERENCING), (Google LLC, successor in law to Google Inc. v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)).

ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber), JUDGMENT OF 16. 7. 2020 — CASE C-311/18 FACEBOOK IRELAND AND SCHREMS, (Data Protection Commissioner v Facebook Ireland Ltd, Maximillian Schrems).

ECJ, JUDGMENT OF THE COURT (Third Chamber) of 3 October 2019, Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Limited, Case C-18/18.

Eugenia, Politou and Alexandra, Michota, *Backups and the right to be forgotten in the GDPR: An uneasy relationship*, Computer Law & Security Review, Volume 34, Issue 6, December 2018. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2018.08.006>

European Court of Human Rights, GRAND CHAMBER, (CASE OF AXEL SPRINGER AG v. GERMANY), 7 February 2012.

European Court of Human Rights, First Section, (CASE OF BIANCARDI v. ITALY), 25 November 2021.

European Court of Human Rights, GRAND CHAMBER, (CASE OF HURBAIN v. BELGIUM), 4 July 2023.

European Data Protection Directive (1995).

European Court of Human Rights, First Section, (CASE OF BIANCARDI v. ITALY), 25 November 2021.

European Court of Human Rights, GRAND CHAMBER, (CASE OF AXEL SPRINGER AG v. GERMANY), 7 February 2012.

European Court of Human Rights, GRAND CHAMBER, (CASE OF HURBAIN v. BELGIUM), 4 July 2023.

European General Data Protection Regulation (2016), Regulation (EU) 2016/679.

Fabbrini, Federico and Edoardo, Celeste, *The Right to Be Forgotten in the Digital Age: The Challenges of Data Protection Beyond Borders*, German Law Journal 21, no. 1, 2020. <https://doi.org/10.1017/glj.2020.14>.

Garg, S., Goldwasser, S., Vasudevan, P.N., Formalizing Data Deletion in the Context of the Right to Be Forgotten. In: Canteaut, A., Ishai, Y. (eds) *Advances in Cryptology – EUROCRYPT 2020*. EUROCRYPT 2020. Lecture Notes in Computer Science, vol 12106. Springer, Cham, 2020.

GUIDELINES ON THE IMPLEMENTATION OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION JUDGMENT ON “GOOGLE SPAIN AND INC V. AGENCIA ESPAÑOLA DE PROTECCIÓN DE DATOS (AEPD) AND MARIO COSTEJA GONZÁLEZ” C-131/12, Adopted on 26 November 2014

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=48382&doclang=en>

[https://eitaa.com/privacy/;](https://eitaa.com/privacy/)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62017CJ0507.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62017CJ0507)

<https://gdpr-info.eu/recitals/no-66>

[https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?division=3.&part=4.&lawCode=CIV&title=1.81.5.](https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?division=3.&part=4.&lawCode=CIV&title=1.81.5)

[https://oag.ca.gov/privacy/ccpa#:~:text=As%20of%20January%201%2C%202023,personal%20information%20collected%20about%20them.](https://oag.ca.gov/privacy/ccpa#:~:text=As%20of%20January%201%2C%202023,personal%20information%20collected%20about%20them)

<https://rubika.ir/policy;>

<https://splus.ir/p/privacy>

[https://www.congress.gov/bill/106th-congress/senate-bill/900?q=%7B%22search%22%3A%5B%22s.+3273%22%5D%7D,](https://www.congress.gov/bill/106th-congress/senate-bill/900?q=%7B%22search%22%3A%5B%22s.+3273%22%5D%7D)
(Public Law No: 106-102);

[https://www.congress.gov/bill/107th-congress/house-bill/2458,](https://www.congress.gov/bill/107th-congress/house-bill/2458) (Public Law No: 107-347);

<https://www.congress.gov/bill/108th-congress/house-bill/2622?q=%7B%22search%22%3A%22H.R.+2%22%7D&s=1&r=53>,
(Public Law No: 108-159);

محدودهٔ اعمال حق بر فراموشی در فضای سایبر، با تمرکز بر ... | توحیدی و شریفی کیا | ۲۵۹

<https://www.digikala.com/page/privacy/>.

<https://www.ecfr.gov/current/title-16/chapter-I/subchapter-C/part-312#312.10>.

<https://www.ftc.gov/business-guidance/privacy-security/gramm-leach-bliley-act>;

<https://www.ftc.gov/legal-library/browse/statutes/fair-accurate-credit-transactions-act-2003>;

<https://www.hhs.gov/hipaa/for-professionals/special-topics/hitech-act-enforcement-interim-final-rule/index.html#:~:text=The%20Health%20Information%20Technology%20for,use%20of%20health%20information%20technolog>;

<https://www.justice.gov/opcl/e-government-act-2002>.

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1681>.

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/6801>

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/42/300jj>.

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/44/3501>.

Hunter, Criscione, *Forgetting the Right to be Forgotten: The Everlasting Negative Implications of a Right to be Dereferenced on Global Freedom in the Wake of Google v. CNIL*, 32 Pace Int'l L. Rev. 315, 2020.
<https://doi.org/10.58948/2331-3536.1400>

Jeffrey, Rosen, *THE RIGHT TO BE FORGOTTEN*, 64 STAN. L. REV. ONLINE 88, 2012.

Jones, Meg and Ausloos, Jef, *The Right to Be Forgotten Across the Pond*, Journal of Information Policy, Volume 3, 2013.
<https://doi.org/10.5325/jinfopoli.3.2013.0001>

Jure, Globocnik, *The Right to Be Forgotten is Taking Shape: ECJ Judgments in GC and Others (C-136/17) and Google v CNIL (C-507/17)*, GRUR International, Volume 69, Issue 4, 2020.

Robert, Kirk Walker, *Note – The Right to Be Forgotten*, 64 Hastings L.J. 257, 2012.

Susi, Mart, "The Right to Be Forgotten" In the Cambridge Handbook of New Human Rights: Recognition, Novelty, Rhetoric, edited by Andreas Von Arnould, Kerstin Von Der Decken, and Mart Susi, 287-99. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.

Tiffany Li, Eduard Fosch Villaronga & Peter Kieseberg, *Humans Forget, Machines Remember: Artificial Intelligence and the Right to Be Forgotten*, in 34 Computer Law & Security Review 304, 2018.

Translated Persian References

Eslami, Reza and Faizi, Farinaz, "The right to be forgotten and the challenges facing it", *Legal Journal*, 80 (94), (2015). [In Persian]

Qabouli Darafshan, Seyyed Mohammad Hadi and others, "The right to be forgotten on the scales: a need caused by virtual space or a threat to freedom of expression!", *Public Law Research*, 19(58), (2017). [In Persian]

Gholami, Nabiollah and Moazen Zadegan, Hassan Ali, "The right to be forgotten; From Conceptology to its Challenges", *Islamic Law*, 14(54), (2016). [In Persian]

Hadizadeh, Zohre, the right to be forgotten, a new example of human rights, Master's thesis, Faculty of Law, (Qom University, 2016). [In Persian]

Sharifi Kia, Mohammad Ali, the right to protect personal information in the cyber space, with emphasis on the European Union's personal data protection directive, Master's thesis, Faculty of Law, (Farabi Faculty of Tehran University, 2019). [In Persian]

محدوده اعمال حق بر فراموشی در فضای سایبر، با تمرکز بر ... | توحیدی و شریفی کیا | ۲۶۱

Sharifi Kia, Mohammad Ali and Shabani Jahormi, Farideh, "Extraterritorial applications of the European Law of Personal Data Protection in America", *Iranian Journal of International Politics*, 12 (1), (2023). [In Persian]

Sharifi Kia, Mohammad Ali and Shabani Jahormi, Farideh, "The condition of data being considered personal in the cyberspace, a comparative study of the European general regulations on data protection and Iranian rights", *"Private Laws" Scientific Journal*, 19(1), (2022). [In Persian]

Zamani, Seyyed Ghasem and Attar, Shima, "Human rights and the right to be forgotten in the era of modern information technologies", *International Legal Journal*, 33(No. 55 (Autumn-Winter)), (2016). [In Persian]

استناد به این مقاله: توحیدی، احمدرضا و شریفی کیا، محمد علی . (۱۴۰۳). محدوده اعمال حق بر فراموشی در فضای سایبر، با تمرکز بر رویه دیوان دادگستری اتحادیه اروپا. پژوهش حقوق خصوصی، (۴۷) ۱۲، ۲۲۹-۲۶۰.

doi: 10.22054/jplr.2024.78232.281

Private Law Research is licensed under a Creative Commons NonCommercial 4.0 International License.